

Valmius- ja turvallisuuslautakunta 30.10.2025 § 37

**Valmius- ja turvallisuuslautakunnan lausunto hyvinvointialuejohtajan esityksestä vuoden 2026 talousarvioksi ja vuosien 2026–2028 taloussuunnitelmaksi**

Lautakunnan vastuualueelle kuuluvat kokonaisturvallisuus ja varautuminen niiden laajassa merkityksessään. Kokonaisturvallisuus tulee nähdä koko hyvinvointialueen toimintaa läpileikkaavana kokonaisuutena ja siitä huolehtiminen vaatii myös riittäviä panostuksia toiminnan kehittämiseksi. Epävakaa turvallisuusympäristö sekä lukuisat uudenlaiset ja yhä laajalaisemmat uhkakuvat tulevat vaatimaan alati kasvavia satsauksia kokonaisturvallisuuden ja varautumisen vahvistamiseksi tulevina vuosina.

Isossa kuvassa lautakunta katsoo talousarvioesityksen edistävän varsin hyvin kokonaisturvallisuuden vahvistamista hyvinvointialueella, mutta tunnistaa samalla useita kehityskohtia annetussa esityksessä. Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen edelläkävijyys palvelujen järjestämisessä sekä talouden sopeuttamisessa on hieno saavutus ja vaalimisen arvoinen seikka myös jatkossa kaikessa hyvinvointialueen toiminnassa. Kestävä taloudenpito ja toiminnan uudistaminen sekä tehostaminen ovat ytimessä laadukkaiden palvelujen takaamisessa. Kokonaisturvallisuus on huomioitu jo strategian tasolla hyvin sen ollessa yksi kuudesta muutoslupauksesta. Lautakunta pitää ensi vuodelle asetettuja muutoslupauksen mittareita hyvinä ja tarpeeksi kunnianhimoisina, mutta kannustaa edelleen kehittämään uusia ja konkreettisia mittareita sekä panostamaan tiedolla johtamiseen.

Lautakunta on tyytyväinen siihen, että hyvinvointialueen strategian yhdeksi keskeiseksi muutoslupaukseksi on nostettu kriittisten palvelujen turvaaminen kaikissa olosuhteissa, mutta kantaa samalla huolta varsin niukasta, 1,5 miljoonan euron, määräaikaista määrärahasta tämän tavoitteen edistämiseksi. 1,5 miljoonan euron rahoituksesta 1,1 miljoonaa euroa kohdistuu konsernipalveluihin ja 0,4 miljoonaa euroa pelastuslaitokselle. Samalla monet muut strategian kuudesta muutoslupauksesta ovat saaneet isommat määrärahat ensi vuoden talousarviossa. Muutoslupauksen määrärahoja on kohdennettu vain kahdelle vastuualueelle, vaikka muutoslupauksen eteen tulisi tehdä töitä läpileikkaavasti koko hyvinvointialueella, jotta valmius ja varautuminen vahvistuisivat aidosti. Lautakunta kehottaa tarkastelemaan vielä muutoslupauksen määräaikaisten panostusten kohdennuksia sekä määrärahatasoa suhteessa muihin muutoslupauksiin.

Lautakunta edellyttää huolellista arviointia siitä, saavutetaanko nyt suunniteluilla panostuksilla aidosti ne keskeiset muutoslupauksen alatavoitteet, jotka talousarvioesitykseen on kirjattu. Kuten talousarvioesitykseen on kirjattu,

tavoitellaan muutoslupauksella valmiuden ja varautumisen merkittävää parannusta koko hyvinvointialueella, mutta ensi vuodelle kohdennetut panostukset herättävät kysymyksen resurssien riittävyydestä. Kokonaisturvallisuudessa on kyse hyvinvointialueen aivan perustavimmanlaatuista toiminnasta ja kriittisten palvelujen häiriönsietokyky takaa muiden toimintojen laadun myös poikkeusoloissa. On hyvä, että ensi vuonna laaditaan ensimmäinen hyvinvointialuetasoinen valmiussuunnitelmakokonaisuus ja samalla jatkuvuudenhallintasuunnitelmat jokaiseen yksikköön. On pidettävä huolta siitä, että nämä kokonaisuudet ja samalla jokaisen hyvinvointialueen työntekijän varautumisen ja valmiuden vahvistaminen omista työtehtävistä käsin etenevät määrätietoisella tavalla.

Pelastustoimen rooli muutoslupauksen keskeisenä edistäjänä kannattaisi tuoda esitettyä vahvemmin esiin, vaikka muutoslupauksen edistäminen ja tavoitteiden saavuttaminen vaatii määrätietoista toimenpiteitä läpileikkaavasti koko hyvinvointialueella. Samalla on tärkeää panostaa edelleen yhteistyön ja harjoitustoiminnan tiivistämiseen muiden viranomaisten, alueen kuntien sekä muiden keskeisten toimijoiden kanssa. Talousarvioesityksen kirjaus pelastuslaitoksen panostuksista muun muassa onnettomuuksien ehkäisyyn, väestönsuojien valvontatoimintaan sekä muuhun asumisen turvallisuuteen on kannatettava. Lisäksi lautakunta kehottaa arvioimaan väestösuojelun tilannetta ja mahdollisia kehitystarpeita hyvinvointialueella.

On tärkeää, että ensi vuonna Toimintakulttuuri-alaprojektissa panostetaan etenkin systemaattiseen valmiusharjoitteluun ja koulutukseen. Harjoitusten määrä ei kuitenkaan vielä itsessään takaa parempaa valmiutta, vaan ennen kaikkea on panostettava harjoitusten vaikuttavuuteen. Ensi vuodelle suunnitellut digitaaliset tieto- ja viestintätekniset järjestelmämuutokset tulevat niin ikään vaatimaan riittävää ja määrätietoista henkilöstön kouluttamista uusien järjestelmien hyödyntämisestä.

Lautakunta pitää hienona sitä, että ensi vuodelle pelastustoimen pelastajatehtäviin lisätään 20 henkilötövuotta. Samalla on kuitenkin niin, että jo nykyisellään pelastuslaitos on varsin aliresursoitu ja esimerkiksi vuoroja joudutaan suorittamaan vajaamiehityksellä ja myös ylitöitä tehdään paljon. Henkilötövuosien lisääminen pelastustoimeen on siis hyvä avaus, mutta samankaltaisia lisäpanostuksia tarvitaan edelleen myös tulevana vuosina. Lautakunta tunnistaa samalla osaavan henkilöstön rekrytointihaasteet, mutta edellyttää riittäviä resursseja henkilöstön saatavuuteen panostamiseen sekä työhyvinvoinnin vahvistamiseen.

Työntekijöiden hyvinvointi ja turvallisuus ovat toiminnan ytimessä ja mahdollistavat palvelujen laadun. Lautakunta nostaa esiin huolen pelastushenkilöstöön lisääntyvissä määrin kohdistuvasta väkivallasta ja häiriökäyttäytymisestä ja edellyttää toimenpiteitä asiaan puuttumiseksi. Hyvinvointialueen toimintaan ja myös palvelutarpeeseen vaikuttavat tekijät, kuten väestönkasvu, maankäytön tiivistyminen, isot raidehankkeet ja ikääntyvä

sekä monikielistyvä väestö tulevat lisäämään riskitasoa ja pelastuslaitoksen tehtävämääriä. Nämä muutostekijät vaativat myös panostamista uudenlaiseen koulutukseen, kalustoon sekä valmiuden vahvistamiseen erilaisia häiriötilanteita varten.

Lautakunta nostaa esiin myös huolensa ensihoidon kehittämisestä ja palvelutasosta. Palvelua järjestetään yhteistyössä HUS-kuntayhtymän kanssa, mutta siitä huolimatta myös hyvinvointialueen talousarvioesityksessä olisi hyvä avata nykyistä kattavammin, kuinka ensihoitoa kehitetään kokonaisturvallisuuden ja varautumisen edelleen vahvistamiseksi. Ensihoidon resursseja on vähennetty ja ensihoidon vastuulääkärin virka on lakkautettu, vaikka myös ensihoidon osalta tarvittaisiin riittäviä resursseja, konkreettisia toimenpiteitä ja strategista johtajuutta vahvan palvelutason saavuttamiseksi.